

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Karly Cháberové a soudců Jana Kratochvíla a Štěpána Výborného, ve věci

žalobce

D. Č.

bytem ...

zastoupený Mgr. Ludmilou Kutějovou, advokátkou
sídlem Politických vězňů 13, Praha 1

proti
žalovanému

Magistrát hlavního města Prahy
sídlem Mariánské náměstí 2, Praha 1

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 7. 2017, č.j. MHMP 1154016/2017,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 28. 7. 2017, č.j. MHMP 1154016/2017, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 15 342 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku k rukám zástupkyně Mgr. Ludmily Kutějové, advokátky.

Odůvodnění:

I.

Rekapitulace předchozího řízení a obsah správního spisu

1. Žalobce se podanou žalobou domáhal zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo změněno rozhodnutí Úřadu městské části Praha 8, odboru sociálních věcí (dále jen „OSPOD“), ze dne 2. 6. 2017, č.j. MCP8 077609/2017 (dále jen „prvoinstanční rozhodnutí“), ve věci zamítnutí žádosti žalobce o nahlédnutí do spisové dokumentace k nezletilému dítěti dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPOD“).
2. Z předloženého správního spisu soud zjistil následující pro své rozhodnutí podstatné skutečnosti.
3. Dne 7. 4. 2017 bylo žalobci, který je otcem nezletilého dítěte, umožněno nahlédnout do spisové dokumentace, kterou OSPOD vede k jeho dítěti. Ta byla původně založena na základě oznámení o možném domácím násilí, posléze byl OSPOD jmenován dítěti kolizním opatrovníkem. Následně OSPOD obdržel podání právního zástupce žalobce ze dne 10. 4. 2017, ve kterém se vyjádřil k podkladům ve spisové dokumentaci. Dne 30. 5. 2017 žalobce znovu požádal OSPOD o nahlédnutí do spisové dokumentace.
4. Prvoinstančním rozhodnutím OSPOD (jako správní orgán) rozhodl dle § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD o zamítnutí žalobcovy žádosti o nahlédnutí do spisové dokumentace vedené k nezletilému dítěti žalobce z důvodu rozporu se zájmem dítěte, který OSPOD spatřoval v jeho jmenování kolizním opatrovníkem. OSPOD zde vycházel z toho, že byl soudem jmenován jako kolizní opatrovník, který musí být především procesním zástupcem nezletilého. Jeho role je tak podobná roli, jakou běžně plní právní zástupce. Oba vykonávají procesní práva zastoupeného a jejich prostřednictvím činí vše pro to, aby obhájili stanovisko klienta, resp. nejlepší zájem dítěte, jde-li o OSPOD. Rodiče dítěte jsou přitom samostatnými účastníky soudního řízení. Navíc v případech, kdy OSPOD plní funkci kolizního opatrovníka, je sice povinen vést spisovou dokumentaci, ale sám neprovádí žádné dokazování.
5. OSPOD se proto domníval, že po dobu trvání kolizního opatrovnictví s ohledem na ochranu práv dítěte zpravidla nelze umožnit rodičům, jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte, resp. jejich zástupcům nahlížení do spisové dokumentace dle § 55 odst. 5 ZSPOD. OSPOD umožní oprávněným osobám nahlížení pouze do těch částí dokumentace, které s řízením nesouvisí, případně s ním souvisí, ale jsou též součástí soudního spisu. Opačný přístup by vedl k porušení zásady rovného postavení účastníků v občanském soudním řízení, neboť kolizní opatrovník je „alter egem“ zastoupeného dítěte, přičemž dítě prostřednictvím opatrovníka rovněž nemůže požadovat nahlédnutí do podkladů, které si vedou ostatní účastníci. OSPOD musí zachovávat objektivitu a z tohoto důvodu nemá s účastníky jednat o otázkách souvisejících bezprostředně se soudním řízením, zejména o své procesní strategii, což je též jeden z důvodů, proč nelze po dobu výkonu opatrovnictví umožnit nahlížení.
6. Žalovaný v žalobou napadeném rozhodnutí změnil prvoinstanční rozhodnutí tak, že dle § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD se odmítá žádost žalobce o nahlédnutí do spisové dokumentace vedené OSPOD ve věci dítěte. Nicméně tak žalovaný neučinil kvůli tomu, že byl OSPOD jmenován kolizním opatrovníkem dítěte, nýbrž proto, že se měl žalobce snažit ovlivnit prostřednictvím právního zástupce názor OSPOD na vyjádření druhé strany, tj. matky dítěte, což je v rozporu se zájmem dítěte dle § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD.
7. Žalovaný nejprve uvedl, že spisová dokumentace k nezletilému byla původně založena na základě oznámení o možném domácím násilí. OSPOD měl proto v této souvislosti povinnost vyhodnotit

situaci dítěte dle § 10 odst. 3 písm. c) ZSPOD, zda se jedná o dítě ohrožené, což prozatím nebylo shledáno. Obvodním soudem pro Prahu 8 na základě § 469 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“), byl následně OSPOD jmenován kolizním opatrovníkem dítěte. OSPOD své závěry v prvoinstančním rozhodnutí založil na metodickém stanovisku Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 14. 2. 2017, se kterým se však žalovaný neztotožnil.

8. K otázce, zda možnost nahlédnutí do spisové dokumentace porušuje princip rovnosti stran v soudním řízení, žalovaný sdělil, že nelze opominout aktuální podmínky pro evidenci dětí a vedení spisové dokumentace. Podmínky pro nahlížení upravené v § 55 odst. 5 a 6 ZSPOD jsou přitom shodné pro oprávněné osoby bez ohledu na to, zda se jedná o dítě ohrožené, anebo dítě, kterému byl OSPOD jmenován kolizním opatrovníkem nebo poručníkem. Dle žalovaného k odmítnutí žádosti žalobce proto nemá vést fakt, že OSPOD byl jmenován kolizním opatrovníkem a tato role je jedinou rolí, kterou k dítěti vykonává. Vždy je třeba individuálně zkoumat, zda došlo k naplnění některé z podmínek v § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD.
9. Následně se žalovaný zabýval vyjádřením, které OSPOD předložil k žalobcem podanému odvolání, a ve kterém OSPOD poukázal na podání právního zástupce žalobce ze dne 10. 4. 2017. Toto podání OSPOD vyhodnotil tak, že využití institutu nahlížení vedlo ke zjišťování informací o druhém rodiči, rozporování informací, které druhý rodič uvádí, a rovněž i k doporučování a navádění, čemu by měl OSPOD důvěřovat či nikoliv. Žalovaný se přitom ztotožnil s OSPOD v hodnocení podání. Požadavky právního zástupce mají být směřovány přímo soudu, nikoli koliznímu opatrovníkovi. Zohlednění požadavků v podání právního zástupce žalobce by bylo porušením rovnosti. Žalovaný pak neshledal porušení § 7 správního řádu, resp. práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť jediné řízení je v současné době vedeno soudem. OSPOD žádné řízení v současné době nevede.

II.

Argumentace účastníků

10. Žalobce v žalobě namítal nepřezkoumatelnost a nezákonnost napadeného rozhodnutí, a to s ohledem na následující:
 - 1) Nebylo vysvětleno, jak tvrzená snaha ovlivnit názor OSPOD zapříčiňuje rozpor se zájmem dítěte a nebyly dostatečně objasněny důvody, kvůli kterým bylo žalobci odepřeno nahlížení do (celé) spisové dokumentace.
 - 2) Rozhodnutí nesledovalo nejlepší zájem nezletilého, neboť je naopak v zájmu dítěte, aby žalobce měl přístup do spisové dokumentace, vyjadřoval se ke všem informacím, aby OSPOD znal všechny relevantní skutečnosti, přičemž pouhým vyjádřením není možné, aby žalobce zasahoval do zájmů dítěte negativním způsobem.
11. Žalovaný ve svém vyjádření navrhl žalobu zamítnout. Zopakoval, že OSPOD vycházel ze stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí, které bylo distribuováno příslušným úřadům k metodickému využití a seznámení. Žalovaný shledal, že dle platné právní úpravy není možné žádost odmítnout pouze z důvodu jmenování OSPOD kolizním opatrovníkem pro soudní řízení. Žalovaný však v dané věci shledal rozpor se zájmem dítěte, který je zákonným důvodem pro odmítnutí žádosti o nahlédnutí. K tomuto dospěl na základě hodnocení obsahu přípisu právního zástupce žalobce ze dne 10. 4. 2017, ve kterém jsou napadána zjištění provedeného sociálního šetření v místě faktického bydliště matky, zpochybňovány rodičovské kompetence matky atd. Vyznění směřuje k možnosti změny stanoviska opatrovníka, který jako procesní zástupce dítěte formuluje jeho názor s ohledem na jeho věk. Vyjádření tak směřuje proti zájmům dítěte samotného, jehož práva jsou definována nejen českými právními předpisy, ale i mezinárodními smlouvami.

12. Žalobou napadeným rozhodnutím nemohlo dojít ke zkrácení práv žalobce, který v souladu s předběžným opatřením soudu o dítě pečuje. Dítě je tedy v jeho péči a vymezený styk s ním má i matka. Informace potřebné pro výkon rodičovské odpovědnosti si mají sdělovat rodiče mezi sebou, tuto povinnost nemůže suplovat spis OSPOD, který není určen ke zjišťování informací o druhém rodiči, ale jako podklad pro činnost OSPOD. Následně se žalovaný vyjadřuje k nejlepšímu zájmu dítěte s odkazem na „obecný komentář OSN“ č. 14 z roku 2013 a konstatuje, že jednání právního zástupce otce vedlo k rozporu s tímto zájmem. Rozhodnutí žalovaného bylo rovněž dostatečně odůvodněno.
13. Dne 27. září 2019 se ve věci konalo jednání před soudem, při kterém žalobce setrval na výše uvedené argumentaci. Žalovaný se jednání nezúčastnil.

III.

Posouzení žaloby

14. Městský soud na základě žaloby v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 2 soudního řádu správního), přezkoumal napadené rozhodnutí včetně řízení, které jeho vydání předcházelo. Při přezkoumání rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 soudního řádu správního).
15. Podle § 54 písm. b) ZSPOD obecní úřad obce s rozšířenou působností vede evidenci dětí, kterým byl ustanoven opatrovníkem nebo poručníkem.
16. Podle § 55 odst. 1 ZSPOD o dětech zařazených v evidenci podle § 54 vede obecní úřad obce s rozšířenou působností spisovou dokumentaci.
17. Podle § 55 odst. 5 věta první ZSPOD nahlížet do spisové dokumentace vedené o dítěti, nejde-li o část týkající se správního řízení, je oprávněn na základě písemné žádosti pouze rodič dítěte, kterému náleží rodičovská odpovědnost, nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte nebo jejich zástupce na základě písemné udělené plné moci.
18. Podle § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD údaje obsažené ve spisové dokumentaci týkající se dítěte je obecní úřad obce s rozšířenou působností oprávněn využít pouze v zájmu dítěte při zajišťování sociálně-právní ochrany. Obecní úřad obce s rozšířenou působností do 15 dnů ode dne, kdy rodič, osvojenec nebo osoba odpovědná za výchovu dítěte požádali o nahlédnutí do uvedené spisové dokumentace, rozhodne o odmítnutí písemné žádosti, pokud by to bylo v rozporu se zájmem dítěte, v rozporu s rozhodnutím soudu o utajení osvojení nebo pokud lze ze spisové dokumentace zjistit, která fyzická osoba upozornila na skutečnosti uvedené v § 7.
19. Úvodem k žalobnímu bodu, který se týká nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí pro nedostatek důvodů, soud nejprve poznamenává, že nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů musí být vykládána ve svém skutečném smyslu, tj. jako nemožnost přezkoumat určité rozhodnutí pro nemožnost zjistit v něm jeho obsah nebo důvody, pro které bylo vydáno (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006-76). Zrušení správního rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost je však vyhrazeno těm nejzávažnějším vadám správních rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nesrozumitelnost skutečně nelze správní rozhodnutí meritorně přezkoumat. Na odůvodnění rozhodnutí správních orgánů nicméně nelze klást nepřiměřeně vysoké požadavky. Není přípustné institut nepřezkoumatelnosti rozšiřovat a vztáhnout jej i na případy, kdy se správní orgán podstatou námitky účastníka řízení řádně zabývá a vysvětlí, proč nepovažuje argumentaci účastníka správnou, byť výslovně v odůvodnění rozhodnutí nereaguje na všechny myslitelné aspekty vznesené námitky a dopustí se dílčího nedostatku odůvodnění (viz například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2013 č. j. 1 Afs 92/2012-45, bod 28).

20. **Ad 1)** Dle žalobce nebylo vysvětleno, jak tvrzená snaha ovlivnit názor OSPOD zapříčiňuje rozpor se zájmem nezletilého a dále nebyly v rozhodnutí dostatečně objasněny důvody, kvůli kterým bylo žalobci odepřeno nahlížení do spisové dokumentace, přestože dříve do ní nahlédnout mohl. Minimálně ve stejném rozsahu mu proto mělo být umožněno do ní znovu nahlédnout. Žalobce v této souvislosti poukázal i na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 6. 2017, č.j. 4 Ads 194/2014-30.
21. Soud nesouhlasí s žalobcem v tom, že by z rozhodnutí nebylo zřejmé, jak by snaha ovlivnit názor OSPOD zapříčiňovala rozpor se zájmem dítěte.
22. V občanském soudním řízení zastupují dítě v první řadě jeho zákonní zástupci, tj. typicky rodiče jakožto nositelé rodičovské odpovědnosti. Nicméně jsou-li rodiče spolu s nezletilým dítětem také účastníky řízení, případně hrozí-li střet zájmů mezi dítětem a jeho rodiči, soud musí dítěti ustanovit dle § 892 z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), a § 469 odst. 1 z. ř. s. pro ochranu zájmů tohoto dítěte v daném řízení tzv. kolizního opatrovníka. Tím je zpravidla OSPOD, jehož role v tomto případě spočívá v zastupování dítěte. Opatrovník ustanovený dítěti rozhodnutím soudu má pak s ohledem na § 31 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, stejné postavení jako zástupce účastníka řízení, který jedná na základě procesní plné moci udělené zastoupeným účastníkem. Opatrovník vykonává za dítě procesní práva, je oprávněn činit jménem dítěte úkony, které může v řízení činit účastník, a zastupuje dítě v řízení až do jeho pravomocného skončení.
23. Výše uvedené koresponduje i s mezinárodními závazky. Například dle čl. 9 odst. 1 Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, vyhl. pod č. 54/2001 Sb. m. s., v řízení, které se týká dítěte, kdy podle vnitrostátních předpisů z důvodů konfliktu zájmů jsou osoby, mající rodičovskou zodpovědnost, vyloučeny ze zastupování dítěte, bude mít soudní orgán pravomoc ustanovit dítěti pro toto řízení zvláštního zástupce. V tomto ohledu i Rada Evropy v „Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice“ ze dne 17. 11. 2010, v bodu 42, uvádí, že v případech, ve kterých existuje střet zájmů mezi rodiči dětmi, příslušný orgán jmenuje dítěti buď kolizního opatrovníka, případně jiného nezávislého zástupce, aby zastupoval zájem dítěte.
24. Pozornost se tedy v dané souvislosti primárně soustřeďuje na osobu dítěte, potažmo jeho zájmy, přičemž povolání nezávislého zástupce, resp. kolizního opatrovníka není bezúčelné. Jak uvedl Ústavní soud v nálezu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13, účelem ustanovování kolizního opatrovníka dítěti je *obecně lepší ochrana jeho práv*, čímž stát demonstruje svou odpovědnost za blaho dítěte a mimo jiné také naplňuje právo dětí a mladistvých na zvláštní ochranu, zakotvené v čl. 32 odst. 1 Listiny. Kolizní opatrovník má *pomoci soudu definovat a chránit nejlepší zájem dítěte*.
25. Má-li tedy dítě kvůli nedostatku věku v řízení zastupovat třetí osoba (například OSPOD), neboť zákonní zástupci z důvodu konfliktu zájmů tak činit nemohou, pak je dle soudu již z povahy věci nezbytným předpokladem k lepší ochraně práv dítěte, aby taková osoba byla nejen k zastupování kompetentní, ale i prosta ovlivnění ze strany ostatních účastníků, aby si v rámci zastupování udržela loajalitu k zastupovanému, resp. nedostala se do střetu zájmů, a mohla tak řádně plnit své povinnosti, jakožto jmenovaný zástupce. Zjednodušeně řešeno, aby v pozici zástupce dítěte zůstala nezávislá (srov. JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016. k § 469). Osoba, která zastupuje dítě, si totiž musí být vědoma toho, že zastupuje *vylučně* nejlepší zájmy dítěte, nikoli zájmy jiných osob - rodičů, úřadů, atd. (viz Výbor pro práva dítěte, Obecný komentář č. 12 (2009) ze dne 20. 7. 2009, CRC/C/GC/12, bod 37).
26. Existence nezávislosti takové osoby vůči vlivům zejména ze strany rodičů, jakož i její odbornost, zde tedy úzce ve výsledku souvisí s hledáním optimálního řešení pro dítě, resp. s prosazením nejlepšího zájmu dítěte v soudním řízení. Narušování těchto atributů dle soudu v důsledku podkopává zvláštní ochranu dítěte. To může vést až k nemožnosti dobrat se nejlepšího zájmu dítěte, neboť zde nebude nikdo, kdo by řádně a loajálně plnil roli zástupce dítěte.

27. Konstatování žalovaného, že jako odborná instituce garantuje provedení úkonů profesionálně a ovlivňování názoru OSPOD je tedy v rozporu se zájmem dítěte, jakkoli to žalovaný dále nerozvedl, je proto dle soudu přezkoumatelné. Aby mohl kolizní opatrovník řádně plnit své povinnosti jakožto zástupce dítěte, musí již z podstaty své role vykonávat činnost nezávisle na vlivu především ze strany rodičů. V opačném případě by nebylo možné poskytnout lepší ochranu práv dítěte.
28. Soud proto v této souvislosti považuje rozhodnutí za přezkoumatelné, aniž by na tomto místě hodnotil, zda podáním právního zástupce žalobce ze dne 10. 4. 2017 mohla být narušena role OSPOD jako zástupce dítěte - k tomu viz dále v textu v Ad 2). Ostatně i sám žalobce v žalobě sděluje, proč nemohl ovlivnit názor OSPOD, tedy i jemu jsou zřejmé důvody, proč správní orgán v tomto ohledu rozhodl tak, jak rozhodl.
29. Žalobce stran nepřezkoumatelnosti rozhodnutí rovněž namítá chybějící zdůvodnění, proč OSPOD nevyčlenil pouze některé listiny ze spisové dokumentace a neumožnil mu nahlédnout alespoň do zbývajících částí, když mu navíc již jednou bylo umožněno nahlédnout do této dokumentace, přičemž se v této souvislosti dovolává rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 6. 2017, č.j. 4 Ads 194/2014-30.
30. K tomu je ovšem nutné uvést, že je s ohledem na zákonnou úpravu v ZSPOD nutné odlišovat vedení samotné spisové dokumentace a vedení písemností, které lze považovat za podklady pro zpracování spisové dokumentace.
31. Dle § 55 odst. 1 ZSPOD obecní úřad obce s rozšířenou působností vede o dětech zařazených v evidenci spisovou dokumentaci, přičemž tato dokumentace dle odst. 2 obsahuje zejména osobní údaje dětí, jejich rodičů, údaje o výchovných poměrech těchto dětí, záznamy o výsledcích šetření v rodině, záznamy o jednání s rodiči nebo jinými osobami, kopie podání soudům a jiným státním orgánům, písemná vyhotovení rozhodnutí soudů, orgánu činných v trestním řízení a správních orgánů.
32. Současně však nelze opominout, že dle § 55 odst. 4 ZSPOD kromě spisové dokumentace vede obecní úřad obce s rozšířenou působností i *další písemnosti tvořící podklad* pro zpracování spisové dokumentace. Tyto písemnosti se nevydávají žádnému orgánu, fyzické nebo právnické osobě. Lze je předložit jen soudu a státnímu zastupitelství v případě, že se údaje v nich obsažené týkají trestního stíhání.
33. Z uvedeného je pak zřejmé, že kromě spisové dokumentace ve smyslu § 55 odst. 1 ZSPOD, do které v souladu s § 55 odst. 5 ZSPOD zpravidla může nahlédnout určitý okruh osob (rodič, osoba odpovědná za výchovu dítěte, atd.), právní úprava v § 55 odst. 4 ZSPOD počítá s existencí dalších písemností (označované jako podklady pro zpracování spisové dokumentace), ke kterým je přístup v podstatě znemožněn, tj. jsou z nahlížení vyloučeny, a to dokonce i soudu s výjimkou trestního řízení. Zároveň právní úprava tyto podklady nijak blíže nekonkretizuje, tj. nespecifikuje, o jaké písemnosti se má jednat, resp. čeho se týkají.
34. V tomto ohledu pak odkaz žalobce na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 6. 2017, č.j. 4 Ads 194/2014-30, není přílehavý, neboť se v něm soud zabýval právě právní úpravou v § 55 odst. 4 ZSPOD ve vztahu ke konkrétním písemnostem, resp. jejich povaze a z ní i plynoucí zneprístupnění těchto písemností rodiči dítěte ze strany správních orgánů. Konkrétně soud konstatoval, že záznamy z návštěv v místě bydliště a ve škole navštěvované dítětem mohou být obecně považovány *za podklady pro zpracování spisové dokumentace*, které lze vyloučit z nahlížení, a to i vůči rodičům a osobám odpovědným za výchovu dítěte. Správní orgán je nicméně v rozhodnutí o odmítnutí žádosti o nahlížení povinen odůvodnit, do kterých konkrétních podkladů a z jakého důvodu nahlížení odpírá, přičemž toto odůvodnění je třeba formulovat tak, aby bylo na jedné straně přezkoumatelné, na druhé straně však aby nezasáhlo do zákonem chráněných zájmů, zejména do ochrany dotčeného dítěte.

35. Současně Nejvyšší správní soud v rozsudku uvedl, že doposud nebyly dostatečně objasněny důvody, pro které správní orgán, na rozdíl od zbytku spisové dokumentace, odepřel matce dětí nahlížení do záznamů. Nebylo postaveno najisto, zda byly ohledně těchto písemností splněny zákonné podmínky pro jejich vyloučení z nahlížení, resp. *pro kvalifikaci těchto záznamů jako podkladů pro zpracování spisové dokumentace v intencích § 55 odst. 4*. Dle soudu nicméně písemnosti tvořící podklad pro zpracování spisové dokumentace nemají být vůbec učiněny součástí spisové dokumentace, ale mají být od počátku vedeny ve zvláštní složce, jinak se jedná o pochybení správního orgánu. Obsahová zjištění v těchto písemnostech zachycená by pak měla být přenesena do listin tvořících spisovou dokumentaci, jejichž prostřednictvím má oprávněná osoba možnost se s nimi seznámit.
36. V nyní soudem posuzované věci však OSPOD nezneprístupnil žalobci některé písemnosti z důvodu dle § 55 odst. 4 ZSPOD, k čemuž se obsáhle vyjádřil Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku. Nešlo tedy o neposkytnutí některých listin ze spisové dokumentace k nahlédnutí a jejich případné vyčlenění. Správní orgány totiž ve vztahu k žalobci aplikovaly § 55 odst. 6 ZSPOD, který v reakci na žádost o umožnění *nahlédnutí do spisové dokumentace*, dává správnímu orgánu možnost buď umožnit nahlédnutí do spisové dokumentace, a určit termín k nahlédnutí, anebo rozhodnout o odmítnutí písemné žádosti.
37. Důvody pro odmítnutí umožnění nahlédnutí do spisové dokumentace jsou pak ZSPOD vyjmenovány taxativně. Mimo jiné nebude nahlédnutí umožněno, pokud by to bylo v rozporu se zájmem dítěte. Uvedené ustanovení se tedy týká nahlédnutí do spisové dokumentace jako takové, nikoli hledání rozporu se zájmem dítěte u té které konkrétní listiny, jak se v žalobě domnívá žalobce. Z toho dle soudu rovněž vyplývá, že se jedná o krajní opatření a okolnosti, kvůli kterým bude nutné odmítnout umožnění nahlédnutí do spisové dokumentace, budou muset být svou povahou závažné - blíže k tomu dále v textu v Ad 2). Nelze přitom vyloučit, že tyto okolnosti mohou nastat i poté, co již bude oprávněné osobě jednou umožněno nahlédnout do spisové dokumentace.
38. Soud proto konstatuje, že zneprístupnění písemností, které jsou dle správních orgánů svou povahou podklady pro zpracování spisové dokumentace dle § 55 odst. 4 ZSPOD, nelze zaměňovat s důvody pro odmítnutí nahlédnutí do spisové dokumentace dle § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD, jak to činí žalobce. Není přitom pravdou, že by správní orgány dle žalobce *shledaly, že potenciální nahlédnutí žalobce do některých listin spisové dokumentace je v rozporu se zájmem nezletilého*. K takovému závěru správní orgány v rozhodnutích nedospěly. Z tohoto důvodu neměly správní orgány co vyčleňovat ze spisové dokumentace a v tomto ohledu proto ani nemusely svá rozhodnutí zdůvodňovat. Žalobcova argumentace ohledně absence zdůvodnění se tedy míjí s důvody vydání napadeného rozhodnutí.
39. **Ad 2)** Žalobce rovněž namítá, že rozhodnutí nesledovalo nejlepší zájem nezletilého, neboť je naopak v zájmu dítěte, aby žalobce měl přístup do spisové dokumentace, vyjadřoval se ke všem informacím, aby OSPOD znal všechny relevantní skutečnosti, přičemž pouhým vyjádřením není možné, aby žalobce zasahoval do zájmů dítěte negativním způsobem.
40. Jak již bylo naznačeno výše, soud je toho názoru, že k odmítnutí žádosti rodiče o nahlédnutí do spisové dokumentace pro rozpor se zájmem dítěte budou muset nastat poměrně závažné okolnosti. Doktrína v této souvislosti například zmiňuje situace, pokud by se osoba mohla ze spisové dokumentace dozvědět skutečnosti, které by mohly být zneužity v neprospěch dítěte, mohly by ohrozit jeho život, zdraví, řádný vývoj dítěte (viz *Rogalewiczová, R., Čilečková, K., Kapitán, Z., Doležal, M. a kol.* Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, k § 55).

41. Žalovaný v posuzované věci shledal naplnění důvodu dle § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD ve snaze ovlivnit názor OSPOD prostřednictvím podání právního zástupce žalobce. Jak soud uvedl v rámci Ad 1), kolizní opatrovník je zde k zajištění lepší ochrany práv dítěte za účelem dobrání se toho, co konkrétně představuje nejlepší zájem dítěte. Narušování této jeho role, potažmo podkopávání loajality k zastoupenému tedy dle soudu nebude moci být v souladu se zájmem dítěte.
42. Současně však není možné pustit ze zřetele, že za účelem plnění povinností kolizního opatrovníka je nezbytné, aby tento disponoval a vyhodnocoval informace týkající se samotného dítěte, jeho rodičů, případně prostředí, ve kterém dítě žije apod. To z důvodu, aby mohl vůbec porozumět situaci u konkrétního dítěte a aspektům relevantním pro poskytnutí lepší ochrany dítěti. To dle soudu zahrnuje i možnost seznamovat se s názory ostatních účastníků k relevantním skutečnostem, které se týkají záležitostí dítěte, zhodnocování dostupných informací a následně v zastoupení dítěte i prezentování názoru soudu, který bude moci zohlednit postoj OSPOD.
43. Již § 946 OZ přitom uvádí, že dříve než opatrovník přistoupí v zastoupení dítěte k právnímu jednání, k jehož provedení byl jmenován, zjistí stanovisko rodiče, popřípadě poručníka, je-li to možné, i stanovisko dítěte, a je-li to vhodné, rovněž stanoviska dalších osob. Dle důvodové zprávy je vzhledem ke specifickému postavení kolizního opatrovníka naprosto nezbytné, aby jednal za dítě *se znalostí věci, okolností, názorů, stanovisek* atd. Tento opatrovník nemá jen obecně při svém jednání brát zřetel na zájem dítěte, ale je povinen nejprve zjistit, co ve skutečnosti zájem dítěte je, jak nejlépe by bylo možné zájem dítěte naplnit.
44. Má-li tedy OSPOD řádně plnit své povinnosti v roli kolizního opatrovníka dítěte, musí být nejprve o jeho poměrech co nejúplněji informován, přičemž konkrétní situace se může i průběžně vyvíjet. V tomto ohledu mohou jako významné zdroje informací posloužit právě samotní rodiče ať už tím, co sami sdělují, případně nesdělují ke své či jiné osobě a poměrech. V situacích, kdy nejsou rodiče schopni se přenést přes neshody a dohodnout se, lze pak z jejich strany očekávat nejen vyzdvihování vlastní osoby a prostředí na úkor druhého rodiče, ale i přehánění, fabulace a zkreslování situace. Podstatné však dle soudu je to, do jaké míry, případně zda vůbec vezme OSPOD v úvahu názory jiných účastníků, resp. rodičů dítěte je stále na jeho uvážení. Nelze opominout, jak ostatně uvedl žalovaný, že OSPOD by měl být profesionálem, tj. měl by si být sám schopen s odstupem posoudit i reakce rodičů ve vztahu k provedenému úkonu, na kolik k nim bude při zastupování přihlížet, zda jsou pro něj vůbec nějak relevantní, atd.
45. Je podstatný rozdíl mezi snahou o ovlivnění OSPOD skrze vyjádření subjektivního pohledu na straně jedné a snahou o ovlivnění skrze například zastrašování, podplácení, apod., na straně druhé. První je pro rodiče přirozené a v zásadě dovolené, neboť je důležité, aby OSPOD měl příležitost se průběžně dozvídat o všech nuancích věci, která se týká dítěte. Tyto zasazovat do kontextu, který mu samotnému nemusí být zřejmý bez znalosti souvislostí (ty může poskytnout i druhý rodič), a tyto nuance následně posuzovat za účelem lepší ochrany práv dítěte, potažmo při nápomoci soudu definovat a chránit nejlepší zájem dítěte. Jedním z předpokladů k tomu ovšem je, aby, nenastaly-li závažné okolnosti, oprávněné osoby, tj. zde rodiče, měly i možnost nahlédnout do spisové dokumentace a reagovat na podklady tam obsažené, vývoj situace například ve vztahu k budoucí úpravě poměrů dítěte, apod. Jakkoli pak soud nevylučuje, že ve výjimečných případech může i jediným podáním dojít k zásahu do zájmu dítěte s ohledem na závažnost okolností, v posuzované věci takový zásah, spočívající v nepřípustném ovlivňování, soud neshledal.
46. Obsahem podání ze dne 10. 4. 2017 bylo vyjádření k šetření dožádaného OSPOD v bydlišti matky dítěte, k jejím vyjádřením a k e-mailu právní zástupkyně matky. Žalobce, resp. jeho právní zástupce v podání poukázal na dle jeho názoru omezenou výpovědní hodnotu předem oznámeného šetření, vyjádřil se rovněž k relevantnosti sdělení matky, negativnímu vztahu osob, u

kterých matka v té době žila, k osobě žalobce a jejich působení na matku. Dále zde uvedl návrhy, které dle jeho názoru mají přispět k lepšímu objasnění situace (například provedení neohlášeného šetření, vypracování znaleckého posudku na vhodnost výchovného prostředí, zjištění vyjádření, resp. vyslechnutí matky prostřednictvím soudního tlumočníka, neboť údajně nemá ovládat český jazyk, atd.).

47. Žalobce tedy v daném podání prezentuje své subjektivní představy, poukazuje na dle jeho názoru existující nedostatky a usiluje o zasazení zjištění do kontextu. Nic z toho dle soudu přitom není takové povahy, aby narušilo roli kolizního opatrovníka a v důsledku snížilo ochranu práv dítěte realizovanou prostřednictvím kolizního opatrovníka, který na rozdíl od žalobce může mít jiný pohled, jakožto profesionál. Ani pokud jde o žalobcovy návrhy, tyto dle soudu nijak nezpochybňují kompetentnost OSPOD. Zda obsah podání nějak zohlední, je pouze na něm, neboť by měl disponovat odborností, aby posoudil skutečnosti relevantní pro dobrání se nejlepšího zájmu dítěte.
48. Soud tedy v tomto případě neshledal nic, co by mohlo narušovat roli OSPOD k dítěti, resp. zhoršovalo ochranu jeho práv. Ztotožnil se proto s žalobcem v tom, že uvedeným podáním nemohlo dojít k naplnění důvodu dle § 55 odst. 6 písm. b) ZSPOD. Tuto námitku žalobce posoudil jako důvodnou.

IV.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

49. S ohledem na výše uvedené soud dle § 78 odst. 1 s. ř. s. napadené rozhodnutí žalovaného zrušil pro nezákonnost. Soud proto dle § 78 odst. 4 s. ř. s. rozhodl, že se věc vrací žalovanému k dalšímu řízení, v němž bude dle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán právním názorem, který soud vyslovil v tomto zrušujícím rozsudku.
50. Tento právní názor lze shrnout tak, že podání žalobce, resp. jeho právního zástupce ze dne 10. 4. 2017 svým obsahem dle soudu nenarušovalo roli kolizního opatrovníka a nesnižovalo ochranu práv dítěte, nýbrž pouze vyjadřovalo subjektivní pohled žalobce, usilovalo o zasazení zjištění do kontextu a předestřelo návrhy, jak by měla být skutečně zjištěn stav věci. Toto podání nepředstavovalo důvod k odmítnutí žádosti o nahlédnutí do spisové dokumentace pro rozpor se zájmem dítěte.
51. O nákladech řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s.ř.s., podle kterého má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce měl v této věci plný úspěch.
52. Náhrada nákladů řízení představuje žalobcem zaplacený soudní poplatek z podané žaloby v částce 3 000 Kč a náhrada nákladů právního zastoupení žalobce advokátem. Zástupce učinil tři úkony právní služby po 3 100 Kč [příprava a převzetí zastoupení, podání žaloby a účast na jednání podle § 11 odst. 1 písm. a), d), g) ve spojení s § 7 bodem 5 ve vazbě na § 9 odst. 4 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v rozhodném znění]. Za každý tento úkon náleží režijní paušál ve výši 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. To vše zvýšené o DPH z odměny a náhrad. Celkem tak byla přiznána náhrada nákladů řízení ve výši 15 342 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na

sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 27. září 2019

JUDr. Karla Cháberová v. r.
předsedkyně senátu